

REMÉNYFY LÁSZLÓ

Mit kezdünk rontott erdeinkkel?

Még néhány évvel ezelőtt is így szólt a válasz ágazatunk vezérszónokai részéről: „A rontott erdőket, amiket — ugye — az átkos előző rendszertől örököltünk, át kell alakítani.” Ez mind igaz is lehet a vágásérettek esetében, de mit kezdünk a fiatalabbakkal, a 10-20-40 évesekkel? Amelyekről ugyancsak elmondható, hogy „az átkos előző rendszertől örököltük legfeljebb még azt tehetjük hozzá... és amelyek „gyártása” napjainkban is zavartalanul folyik.

Természetesen nem lebecsülendő a rontott erdők átalakítása terén eddig végzett munkánk. De ezt csak a ráfordításokkal összevetve lehet reálisan értékelni. Megállapítható, hogy e téren bizony nem dolgoztunk kisebb selejtszázalékkal, mint a nagy magyar átlag. De nem is csoda! A kivitelezés és az ellenőrzés ugyanazon minisztérium ugyanazon hivatala hatáskörébe tartozott, így nem érezte szükségét a hibák radikális feltárásának. Az elkövetett hibák jellemzője pedig az, hogy miközben valóban sokat átalakítottunk, a felújítások idején nem kevés újat is produkáltunk.

Ezek között még a kisebbik baj, ha az elsietett bükkös, tölgyes vágások helyén fenyveset létesítettünk. Ezek a következő fordulóban ismét tölgyessé, bükkössé alakíthatók, és addig is értékes faanyagot teremnek.

De mit kezdünk a hézagos bükkös, tölgyes vadragta fiatalosokkal, az elegyetlen gyertyánosokkal, a jó termőhelyű cseresekkel, a ritkára sikerült fenyvesekkel?

Ezekből „sikerült” annyit előállítanunk az utóbbi évtizedekben, hogy egyetemünkön egy külön tanszéket megérdemelnének. Itt ugyanis a „normális” fiatalosok neveléséről tanultaknak vajmi kevés hasznát vesszük. Magam is inkább kérdezősködni szeretnék ez ügyben, és csak néhány elgondolásomat közreadni.

1. A ritkára sikerült fenyőfiatalosokkal talán még a legyszerűbb a dolgunk. Főképp az erdeifenyőnek az a tulajdonsága, hogy hosszabb és vastagabb oldalágakat növeszt, mint a törzse. Ritka állásban ezek csak 30-40 éves korukban kezdenek elszáradni, de még akkor sem hullanak le. Így akármilyen ritka is az állomány, belemenni szinte lehetetlen. Ezek faanyaga — léznek felfűrészelve — darabokra hullik az ággöcsök helyén. Legfeljebb gerendának, szarufának használható fel, de még annak sem tenném fel szívesen a házam tetejére. E fiatalosok állapotán sokat segíthetünk a nyeséssel, és azt vegetációs időszakon kívül végezve talán gyógyíthatatlan sebeket sem ejtünk a fákon, betegségtől, bekorhadástól nem kell tartanunk.

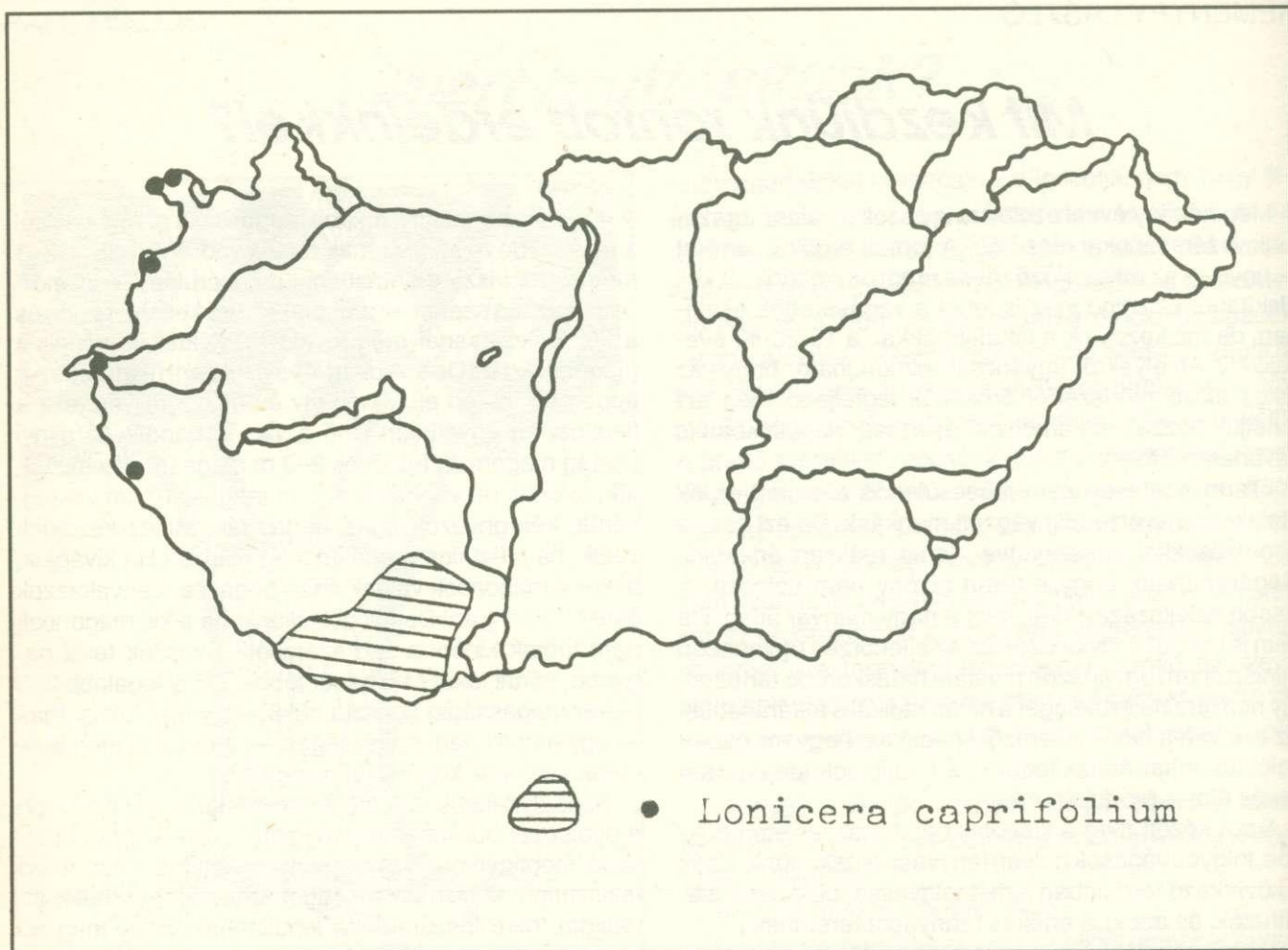
2. Nehezebb a dolgunk a bükkösökkel. A végvágás alaposan meggyötri a 0-3 méter magas újulatot. A

0-1 m magas fácskák inkább megússzák sérülés nélkül a vágást, de még ki vannak téve a vadragásnak. A 2-3 métereseek viszont óhatatlanul megsérülnek, összetörnek. Igazság szerint ez utóbbiakat töre kellene vágni, és a kis tuskók sarjai még kiváló töltelékfái lennének a magoncoknak. De a vadkártól való félelem miatt sokszor éppen ez marad el. S néhány év múlva milyen lesz a fiatalos, ha egyáltalán kinő a vad szájából? Az ujnyi vastag magoncok felnőnek 2-3 m magasra. De mellettük, fölöttük ott vannak a 4-5 m magas, 10 cm vastag, sérült, kéregnyúzott ágas-bogas fák. Mihez kezdünk velük, ha a fiatalos ráadásul még ritka is? Ha kivágjuk, akkor a magoncok válnak ágas-bogassá. Lenyakazzuk őket? Talán igen! De mit csináljunk, ha a kis magoncok nem tudtak kinőni a vad szájából? Nyessük fel a nagyobb, sérült fákat? Melyik ér többet? Egy legalább 2-3 méter magasságig ágtiszta bükk, vagy egy földig ágas — ugyancsak nem egészséges —, amelyiket még tűzifának sem lesz könnyű felhasogatni?

Szabályzataink már elegendőnek ítélik egy hektáron a nyolcezer bükkcsemete meglétét. Van-e arra vonatkozó megfigyelés, hogy egy ilyen fiatalos mikor kezd feltisztulni? Milyen vastagságot érhetnek el a bükk oldalágai, mire elszáradnak, lehullannak, hogy még ne korhadjon be a helyük? Mert bizony az ilyen ritka fiatalosokban 4-5 cm vastag élő oldalágak is vannak. Ha felnyessük őket, betegek lesznek, ha nem, akkor makk-egészségesek maradnak?

3. A tölgyesek esetében hasonló a helyzet. A vad által bokor alakúra rágott fácskák többfelé ágaznak. Próbáljuk-e nyeséssel fa alakúvá tenni őket? Ezeket mindenesetre talán kevésbé fenyegeti a bekorhadás veszélye, mint a bükkösöket.

4. Merőben más a jó termőhelyen, gyertyános-tölgyesek helyén létesült cseresek esete. Ezeket már tisztítófejszéssel nem segíthetünk, ellenben közigazgatási eszközökkel kell fékezniük a létrejöttüket. Abszurd dolog ugyanis, hogy aki a jó termőhelyeket cserrel újítja fel, busás nyereségre tesz szert, aki pedig a termőhelyet jól kihasználó, sokkal értékesebb gyertyános-tölgyest létesít, annak ráfizetés lesz az osztályrésze. (Ami talán a minisztériumi irodákból nem látszik: e jó termőhelyű cseresek 50-60 éves korukra fagylicessé válnak, emiatt még a tűzifa-kategóriában is csak gyenge minőséget adnak.) Tehát a dilettáns vezetéstől örökölt gazdasági szabályozórendszeren kell változtatni. A létesítendő rontott erdők tanszékének talán sikerült néhány fogós kérdést feltennem. Sajnos a lista ezzel még korántsem teljes...

• *Lonicera caprifolium*

1. ábra

A jерikói lonc hazai előfordulása

BARTHA DÉNES

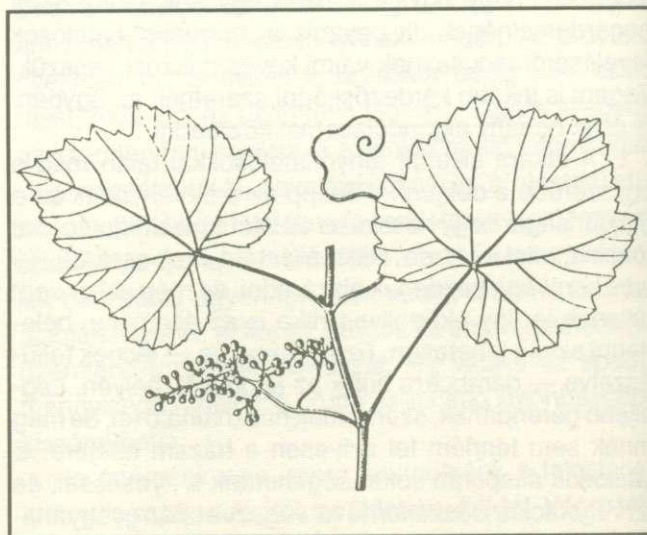
Hazánk védett fa- és cserjefajai VIII.

Szőlők, loncok

Az egyetlen őshonos, igen ritka, védett szőlőfajunk mellett több elvadult, a múlt század végén alanynak behozott *Vitis*-fajt találunk az országban. Ilyen a parti szőlő (*Vitis riparia* MICHX) és a sziklai szőlő (*V. rupestris* SCHEELE), amelyek közül különösen az előbbi a Duna és a Tisza árterein, főként a tűz-nyár ligeterdőkben tömegessé vált.

Ligeti szőlő (*Vitis sylvestris* GMELIN) 3000 Ft

Kétlaki lián. A levélváll általában nyílt, a levelek ősszel rózsaszínűek vagy sötétvörösek. Bogyói kicsinyek, feketék, levük gyengén festő, szeptemberben érők. A porzós egyedek gyakoribbak mint a termősök. Későbbben, júniusban virágzik, mint az elvadult amerikai fajok. Közép- és Dél-Európában, Kis- és Közép-Ázsiában

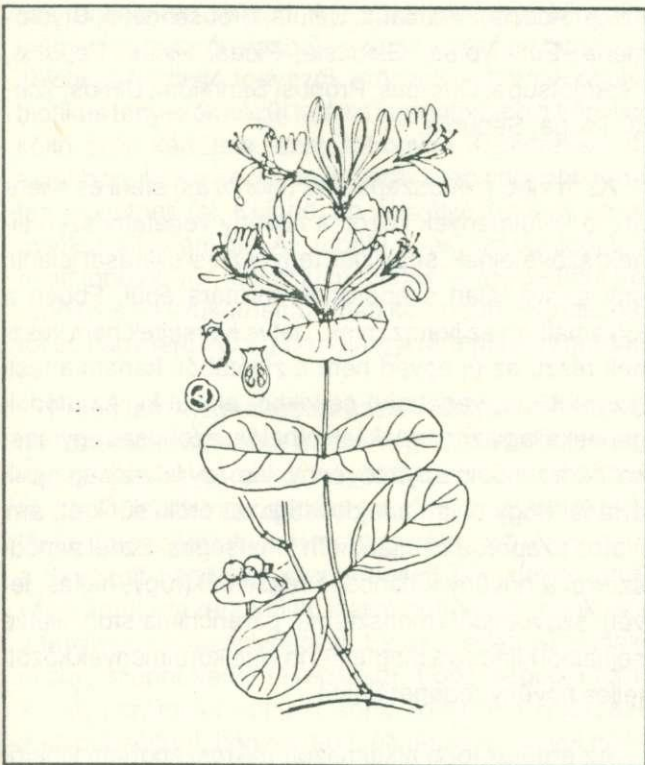
1. kép

Ligeti szőlő (*Vitis sylvestria* GMELIN)

honos, nálunk a nagyobb folyók mentén találjuk, de szóványosan a hely- és dombvidékek erdeiben is előfordul. Hazánkban ma mindössze mintegy kétszáz ismert töve van.

A magyarországi három loncfaj közül a piros bogoyjú, üreges szárú ükörke (*Lonicera xylosteum* L.) az Alföld kivételével melegkedvelő tölgyesekben, cserjésekben gyakori az országban. A hozzá hasonló, de kisebb termetű, tömör belű, fekete bogoyjú fekete lonc (*L. nigra* L.) hazánkban csak a Zempléni-hegységben a hollóházi piszkéstetőn él áfonyás nyíresben. A harmadik loncfajunk védettséget élvez.

Jerikói Lonc (*Lonicera caprifolium* L.) 500 Ft

2. kép

Jerikói lonc (*Lonicera caprifolium* L.)

Kúszós szárú, támasztékra csavarodva felmászó cserje. Levelei széles elliptikusak, kopaszak, 4–10 cm hosszúak, a virágzó hajtásokon válluk összenőtt. Sárgásfehér virágai álörvökben vagy fejcskében május-júniusban nyílnak. Termése borsó nagyságú, korallpiros színű bogoy. Dél-Európában él, areája egészen a Kaukázusig húzódik. Hazánkban valószínűleg őshonos Sopron környékén (Várisi-tölgyes, Zichy-rét, Dudlesz-erdő), Kőszeg mellett, az Őrségben és a Dél-Dunántúlon (Murarátka, Mecsek, Villányi-hegység, Tolnai-dombvidék, Dráva-sík). Középhegységeinkben fellehetően kivadultan él. A fenyvesek kivételével szinte minden erdőtársulásunkban megtalálhatjuk.

(Csapody Vera rajza)

Hangtompító falakat építenek egyre nagyobb mértékben a sűrűn lakott településeken gyorsforgalmú utak, vasúti pályák és egyéb nagyobb zajforrások mentén — Svájcban. Egyedül Zürich kantonban a 2002. évig 150–250 millió frankot irányoznak elő ilyen zajvédelmi berendezések létrehozására, egy 1987-ben kelt rendelet értelmében. Erre a célra igen jól megfelel a fa, kettős a haszna: a környezetjavításon túl alkalmat ad nehezen értékesíthető választékok felhasználására. Kerekén egy tucat vállalat állt már rá ilyenek készítésére, felállítására. A fa nemcsak visszaveri, de el is nyeli a hangot, kellő érzékkel az adott környezetbe jól beleillő, kellemes látványt nyújtó falak készíthetők belőle.

(IH 1991. 7. Ref.: Jérôme R.)

A karintiai erdészeti egyesület január 30-i közgyűlésén Dipl. Ing. Habsburg-Lotharingen nagybirtokos erdőmestert választotta elnökéül. Székfoglalójában a légszennyezés intézményes csökkentése, távhőközpontok létesítésének szorgalmazása, az erdészeti propaganda szélesítése és a vadászat szemléleti átalakítása mellett állt ki. A fő referátumot Dr. D. Mlinsek ljubljana-i professzor tartva rámutatott arra, hogy a természetszerű erdőgazdálkodás alapja az erdőnevelés, a természet reagálásának állandó figyelemmel kísérése, de ehhez az erdészek nagy részének már nincs kellő ideje.

(ÖFZ 1991. 4. Ref.: Jérôme R./

**Erdészházat,
vagy szabad szobát
keresünk
téli-nyári
üdültetésre.**

„Erdő mellett jó lakni” jeligére kérjük az ajánlatokat a szerkesztőségbe küldeni.